

לשוננו לעם

קאנטוסים
עממיים
לענינו לשון

על חידושים מילים

„לשון במחיהה“ ו„חידורי המלים של א' בן יהוחה“

עם השלמות

מאת

ראובן סיון

הוצאת המופירויות המדעית של האקדמיה ללשון העברית
ירושלים

ב. חידושי המלים של אליעזר בן יהודה

לפי מילוננו

א. אַבְּיִי כָּמַחְדֵּשׁ מַלִּים

אליעזר בן-יהודה¹ זיכר לעד בתולדות התחייה העברית בוכות פועלתו הגדולה והקנאית להפיכת העברית מלשון רודמה ומצוצמת במילונה ללשון ערוה וחיה, מרוחיבה ומפתחתת בפי רבבות אלף דוברים.

פעולה זו בוצעה באפקטים שונים, והם: החיהת הדיבור העברי בחיה יוסדים, בבית-הספר, בבניין וברחוב, בעוררת עיתונות עברית זימית; חשיפת אוצרות הלשון העברית לכל תקופותיה, פרסומם והבאתם לפני הציבור; יצידת מילים למשגינים חדשניים או למשגינים, שלא נמצא להם ביטוי בספרות העברית לתקופותיה.

ביצירת המלים החדשנות תפס בז'יהודה – מחיה הדיבור העברי, מייסד ועד הלשון ונשiao, עורך ומוביל של עיתנות היישוב – מקום נכבד ביותר. ואמנם זכה לכך, שרובות מן המלים שהמציא נקלטו בין מדברי העברית של אז וזו לאוצרהי קבע בלשון העברית בכלל.

עתה, עם השלמת מילונו הנדרז² ניתן לסקור את פועלתו בחידוש מילים ולהעמידה במחן החמן ובאור השינויים הנדרזים וההתפתחות הרבבה, שעברו על הלשון העברית מאז ועד עתה.

ג. נולד בחוילנה בידי באדר טרייה (1858) ונפטר בירושלים בכ"ז בכסלו תרפי"ג (1922).

2. מלון הלשון העברית הישנה והחדשה, חבורו אליעזר בן-יהודה ירושמי, בשישת-עשר כרכים שליליים בסוף כרך מיחוד, הכוללת את "המבוא ונוזל". המילון גודפס במשך ארבעים שנה, מתרצעט עד חשייט. הכרכים א"ה (הערוכים א"לחות) גודפסו בחויו של המתבר. הכרכים ו-ז' (מידגנס) היו מוכנים לדפוס בחוי המתבר

עליהם⁶, או שנשכחו ממנה. מכל מקום חוקה עלייה, שהשתדל להכליל במילוֹתו ככל אשר יכול, שהרי היה לו עניין רב בדבר, הוא העיריך את חשיבותו הנדרשה של המלך לתחזית הלשון, ואף את תרומתו שלו בהחיהה זו, וראיה לכך שקבע לחידושו מדור מיוחד במילוֹנו, וכן דבר עלייהם ב'מבוא הנדרש'.

משמעותם כך נראה לנו, שרוב מנין, רוב בניין ורוב עניין בחידושו של אבי כללו בלקט זה, ועל כן רשאים אנו לסקור לפחות את פועלו בחידושים מלבים.

להלן רשימת המלים החדשנות של אבי במילוֹתו על קיצור הגדרותיהן וקיצור העורות מהחבר או העורכים על מקורותיהן, אם הובאו העורות כאמור. השפטנו את הערתת אבי ינונג בדיבור העבריabei, והשתמשו בו גם בעעתוניות המלה את רוב חידושיו.

ניסוח הגדרות המלים לא שונה ממטבע הסנון או הכתיב, שקבע מחברים, והוא נבדל הרבה מן ההגדרות המשוכפלות והמודיקות של מילויו תקופתנו. עובדה זו יש לזכור לזכות ההפתחות הרבות של לשונו ביובלת الآخرן, מבחינות שכליול ה הבעה ודוקזה.

של משפטת בריהודה "לנוטיר". פעם, כשבן יהודה היה חולה ומרוחק למיטטו, נשמעה אורה שעבר פתח הבית. ביקש מגני אבי לברר, אם משוחה מתפקיד על הדלת. כשחוותי ואמרתי שהיה זה אך כלב, לא היה מחוור לו לבריודה אם אמרתי אך כלב או אך כלב. או החיליס לחזר בו מהתצעת הקלה, העולה להשתמעה במכסה מרושל לשתי פנימם.

במрозת החום הוצע ממוקור אחר המונח גלוּית, חרווות ביום לעניין זה.
6. כגון המלה קשמה הנכורה ב'מבוא הנדרש' ע' 101, ועליה מעריך הטעור: רית של "ח'קת שלטון גוגбел'" בתוספת ה' תונקה, כסם לקונסיסטנצית או תמלת לעלן לעניין ניטראלי (ritis: לא עט לא גנד), שסבירי אבי מוכרים.

לתוכלית זו לוקטו כאן מתוך מילונו של אבי המלים, שהידיש הוא עצמו.³ רשימה זו אינה מקיפה את כל חידושים, אך נראה לנו, שיש בה ממשם בבואה נאמנה, המשקפת חלק נכבד מעשה החידוש של אבי בתחום הלשון. יש בו, בלקט נרחב זה, כדי להאיר את נישתו של אבי, את נטייתו לצורות מסוריות, את העדפתו מקורות מסוריים, ובכלל את טיבו של החומר, שהוא בידי היוצר ואת דרך פועלתו בחומר זה.

אם אמם לא נכללו כל חידושים אבי במילוֹנו, הרי זה, כמובן, משום שלגביו חלק מהם נדחתה הכנסתם למועד מאוחר יותר, ולא נסתיע הדבר בגלגול מות המחבר, והוא ודייגם מלים, שהידיש לאחר מכן שכרך כבר סודר בדפוס. וזאת קרה כמובן למלה ברגן, שכידוע היא חידושו⁴, ובכל זאת לא צורנה במילון. ואפשר שהרי גם מלים, שהברן לא האמין בהצלחתן העתידה ועל כן לא הכלילן⁵, ואולי גם חידושים, שהתרחخت

ולא היו טעונים בהדפסתם אלא קרייאת הגהות, שנעשתה על-ידי ר' אלברט, י"ג אפשטיין ומ"י מרגנית ושותריהם בפרט, הכריכים ח' וט' (נסס-עתרת) נערבו ווהשלמו ע"י פרופ' מ"ץ סגל (שנפטר ע"י כנגען). שאר הכריכים, י"ט-י"ז (פ-תתרן), וכן המבוא הגדול, נערכו ווהשלמו בrhoרו של המחבר ע"י הפרום ג'ת טור-יסיני ושותריו (מ' מדzn ור' ירדן, ובשני הכריכים האחרוןים גם ד' פלא, י' מגזר ור' בקרזוד). בימיוד רבתה העיר בכריכים י"ב-ט' (קדמי-אל-תתרן) שבתוכם נקבעו על-ידיו כל הגדרות המלים וביאוריהם, וכן פירוט החומר כולם ואפ' מובאות מתוך ספרים ומקורות.

3. מילים אלה מופיעו על-ידי המחבר בסיכון מוחדר ←.

4. ראה "מלים שאלות בלשוננו" לפروف' נ"ה טרטשינר ע' 58.

5. על חולותיה של מלה כואת ספרה לי חמודה בריהודה זיל, אלמנת מיהו הלשון, הדברים האלה: "בשעתו היה בדעת אבי להציג לציבור את המלה אך כלב במקומות כרטיס-דואר. לפני הצעתה הפעם הונגה המלה בשירות הבית

ההידושים הובאו במלין בסדרם האלפּ-ביתי של הערכים. שצינו בראשיותם ה"שייכים" השונות שהובאו במלין על-ידי מושנים כוללים כגון אבן, אילן, כל, מלחה ועוד, הובאו בראשיתנו במקום האלפּ-ביתי.⁷

ב. רשימת חידושים אב"י במילונו
אבחמצ, שי – נוף אויריה, בלוי טעם וריח, אחד מיסודות הרכבת המים
ואחר הנשימה, ופותל שריפת הנופים... oxygène
והערה "מורכב מן אב ומין חמץ" ולהלן מוכיר המחבר שהוא "בני"
אותה – שלפיו נבנה גם אבקים ואבחנן.

אבחנן, שי – בחמתה הכמיה, שם לטף אדי, אחד מהיסודות שהאריך
מרכיב מהם... nitrogen
והערה "מורכב מן אב ומין חמץ..."

אבקמים, שי – נוף אויריה אחד מחלקי הרכבת המים והוא יותר קל מכל
הנופים הידרומים... hydrogène

אבקינה, שי – מסלה כבושה עשרה ורצופה בצרורות אבני קטנות
ומדבקות בסיד.
והערה משקל עוניה (אף על פי שהעינן קמורה שם ואילו האלפּ-פתחה
כאן. ר-ס), לPsi השם חניריה בערך.

אבקץ, שי – מתחכ עין הבדיל, zinc.
והערה "בארמי" אבצתא... הוא בידיל, ייא עיש נטו הלבן. בעברית
באצ' וنمצא שרש זה בעברית בשעשוף אבקץ (יהוש' יט' כ)... ואבקץ
(שופט' יב' ח) ובאין לנו צורך בשם אבקץ להמתכת בידיל הריוו מופנה
ואפשר לשמש בו להמתכת הדומה להבדיל.

אברון, שי – מיר אברוניים. – קנה קטן של עץ או מתחכ וכחכו בד
דק של אבר, יכתבו בו... crayon
והערה מצין אב"י ימן אברון. ועל יד אבר מצין – תרגום ועת העפרת
(במד' לא, כד) רות אבראי

7. נזקנו למילים חדשות אלה, שהובאו בראשיותם ה"שייכים", בעיקר אם
הערך לא הובא במקומו בסדר הא-אב, או, כפי שמצונו בערכים בודדים, כשברשימת
השייכים יוזם הערך לא-אב, ואילו במקומו בסדר האלפּ-ביתי צוין מלחה חדשה
סתם, ולא כחדשה אב"י.

בערבי יש פועל האיד (השורש הוא היד) והאיד פרודו: לבו נתה לאיזה
 אדם, היה לו רוש של רצון אליו... והשם מתחודת, נסית הלב, רצון...
 יהלופים כאלה בצדופי אותיות השורש בין שתי השלשות... היא
 דבר מצוי... וביחסו אחד ואחד היהת הפונה ילד שהלב נשא אליו...
 המלה הובאה גם בין שיכי הערך אהבה.
 אחד – לנוק' אהודה, מיר אהדים, – ות, – שחכל חשים אליו רוש של
 אהודה, של נסית הנפש... sympathetic.
 אירין – המלה הובאה ריק בין שיכי ערך מלחתת, ללא תדרה.
 (השימוש המקובל בהוראת מטוס).
 אופן, סי – בנק' – פונט, מיר אופנים, – פנות, רוכב אופנים.
 כן הובא בין שיכי הערך עגלה.
 אופנים – ר' אופנים.
 אוריית, – שם מתחת חדש שגלה מקורם המאצלת מקרבה או רום
 Radium.
 וכן הובא בין שיכי ערך אור.

אין את החוליה – בדק בשמיית האון מעמד חוויה, לבו, וכדומה.
 כך הובא בערך און.
 אקירה, סי – רתיחה הדם, התרששות עצומה עד שנפוץ, מתפרק תהוא או
 כעס frenzy.
 ובහורה משקל אהבה, אהודה, מן הפעל אחר ושם מביא מתחסנה
 ביך ג' נמי' ביב' צו' גמל שעיה אוחדר בין תנמילים....
 אכלה – כמו אכפל, והוא משקל שמות-המחלות, בהרת, דלקת, שחפת.
 ובערך אכל הוסבר: שחן אכל הבשר סכיב cancer. כן הובא בין
 שיכי ערך מחלה.

אידיב, סי – לנוק' אידיבה, מיר אידיבים, אידיבות, – מי שמתנהג עם
 כל אדם באידיבות, בדרך ארץ... polite
 ובහורה נהונה עתה מלה זו בין המדברים עברית בא-אי, לפי שימושו של
 אידיב בערבי, היה בעל תרבות ודי-א, ואולי גם בעברית הקדומה שמש
 שרש אידב במשמעות זו, זהה אולי מקורו של השם אידבל.
 אידיבאות, סי – מנהני דרך ארץ המקבלים להנתנו בהם, מפני כבוד
 הבריות, בין אדם לחברו. politesse. ראה הערך הקודם.
 אידיש, סי – לנוק' אידישה, מיר אידישים, אידישות, – אדם שאינו מתפעל
 משומס דבר indifferent (שם מעיר, שהוא יפ-על ארכמי-טוררי)
 ובහורה מן אידש (שם מעיר, שהוא יפ-על ארכמי-טוררי)
 אידישות, סי –طبع איש אידיש. indifference. ראה הערך הקודם.
 אידקמת, סי – מיר אידקמות – מחלת חצפן בנקודת אידמות המתהות
 בעור על הנוף... measles.
 ובහורה –מן אדם במשקל לשם המחלות כמו בחרת וכדומה...
 כן הובא בין שיכי ערך אלם, מחלת.
 אהבתה – אהבת אהבה קלה, דבר בקהלות ראש דברי אהבה לאשה.
 ובහורה מסביר אבי שבנין פעיל מורה על דבריו הפעולה, או להפוך
 קלותה וドルתה ולוללה...
 אהבתה סי – מיר אהבתבים, – אהבה קלה, משחק בקהלות ראש
 בדברי-אהבה עם אשה, flirt. ראה הערך הקודם.
 אחד – היהת לו לפלווי אהדה.
 כך הובא והונדר בשיכי הערך אהבה. ראה להלן אהדה.
 אהדה, סי – נסיה טבעית לאדם, לדבר מהדברים sympathy.

בהורה מוציאר אבי את השמות הפטרייטים, אחד ואחד ובעיקר יונגה

אַלְמָ – תֵּז, נִק' אַכְמָה מִיר אַכְפִּים, – מוֹת – מַי שְׁנוּ אֲשֶׁרְעוֹן, נוֹתָה
לְשֹׁהַר מַבְּיָא – brown.
וְלֹהֲלָן מַבְּיָא – אֶלְאָ שָׁלָא נְחַכְּמוּ פְּנִיר (שֶׁל כְּלִי חֲרֵס), מְסֻוָּתָה
טו עַבְּ. כַּן הַוְּבָאָה הַמְּלָה בֵּין שִׁיכִי עַרְקָ צְבָע.

אַמְוֹר, שֵׁי – קְנֻיָּה וְהַסְכָּמָה בֵּין הַפּוּעָלִים וְכַדּוּמָה שֶׁלָּא לְעַכְּבָד וְכַיּוֹצָא
בּוּה strike.

וְהַעֲרָה מִן אָמֵר, בָּאָרֶם': רַבִּי מִפְּקִיד לְאַבְדּוּ אָמָרְתָּא אַכְרִיז קוּמִי צִיבָּרָא
(ירושי ברכ' ד. 15).

אַמְנָתָה, שֵׁי – מְלָאָכָת אַמְנָתָה, מַצְנִית בִּיסִּי וּכְרוּ art.

אַפְּנָה, שֵׁי – צוֹרָה, האופָן שְׁמַתְקָבְּלִים בָּעֵת מֵן הַעֲתִים בְּפֶרֶט בְּעֵנִי
הַלְּבוּשִׂים וְהַחֲכָשִׁים וְהַמְּנָגִים וְכַיּוֹצָא בּוּה mode. נַחֲדָשָׁה מְלָה זוּ
בְּהַשְׁקָפָה שָׁנָה א' תַּחַלוּ [לְחוֹרְבָּן].
וְהַעֲרָה שֶׁ נְגַרְגַּר מַאוֹפָן, אַפְּן.

אַפְּנִים – מְכוֹנָה עַל שְׁנֵי אַפְּנִים יַרְכֵּב הָאָדָם עַלְיהָ וַיַּעֲנֵה בְּרַנְלִי וְתַרְזָ
בְּמַהְירָה נְדוּלָה, bicycle ... נַחֲדָשָׁה בְּהַשְׁקָפָה.
כַּן הַוְּבָאָה בֵּין שִׁיכִי הַעַרְקָ עֲגָלָה, וְשֵׁם הַעֲרָתָה הַעַרְקָ (מִצְ סָגָל): אַבְלָל
לְדָעַתִּי יִשְׁלַׁךְ אַפְּנִים'.

אַפְּעָזָן, שֵׁי – צַמְחָ דֶּקָה הַעַלְהָה, בְּרָאָשׁוֹ פָּרָח אַרְגָּמָן, פָּרִי נְטָה לְשֹׁהַר...
.vipérine

אַפְּרָתָה – לְנָק' אַפְּרָתָה, – מַנְן הַאַפְּרָת gray ash.
כַּן הַוְּבָאָה הַמְּלָה בֵּין שִׁיכִי הַעַרְקָ צְבָע.

אַקְדָּח – ... ב) כְּלִי זָן מַוְּרָה בְּכָחָה הַאַשׁ וְהַתִּיחָד בְּזַמְּן הַאַחֲרִון לְהַקְּנָה

הַקְּטָן, שְׁבִית קְבּוֹל הַכְּדוֹר שְׁלֹו טּוּבָב וּמוֹרִים בּוּ פְּעָמִים אֲחֻדָּות וּוּ אַחֲרִי
.Revolver.
וְהַעֲרָה הַצְּעָטִי הַשֵּׁם הוּא בְּהַצְּבִי לְכָלִי הַשְּׁקָה הַדּוֹחָה בְּכָחָה הַאַשׁ, וּנוֹרָתִי
מִן הַשְּׁרָשׁ קְדָתָה.
כַּן הַוְּבָאָה בֵּין שִׁיכִי עַרְקָ מְלָחָמָה.

אַרְדָּ, שֵׁי, מִיר אַרְדִּים – מִן מִינִי הַכְּמָהִים ruffle.
וְהַעֲרָה בְּאַרְמִי אַרְדָּא ... בְּסָוּרִית עַרְדָּא, וְכֵן בְּעַרְבִּי עַרְדָּ.
אַרְדָּ, שֵׁי – מִתְּכַתָּה, הַעֲרָבָת נַחַת בְּעַפְּרָת [צִיל בְּכָדְלִי], bronze.
וְהַעֲרָה בְּאַשּׁוּרִית אַרְדָּו.

בְּבָהָ, שֵׁי – דְּמוּתָה לִילָּה אוֹ אֲשָׁה וּכְדָומָתָה, לְמַשְׁחָק לְבָנוֹת קְטָנָות doll.
עַל מָקוֹר הַמְּלָה מַעְיר אֲבִי בְּעַרְקָ הַקְּדָם בְּבָה (בְּבָת עַז) כִּי -דִיטְרִי
פְּלִישָׁ וְאַחֲרִים הַחְלִיטוּ כִּי בְּבָה כִּמֵּן בְּזָבוּ בְּעַרְבָּה, רַלְילָדְקָטָן, וְכֹמוֹ
אִשְׁוֹן, וְכֹמוֹ בַּת עַז וּבְסָוּרִי בְּבָתָה וּבְבָתָה.

בְּתַחְרִין – מַי שְׁטַבְּכָנוּ לְבָחר ...

בְּתַחְרָנָת – סְנוּלָת מַי שְׁטַבְּכָנוּ לְבָחר ...

בְּצָבּוֹן – כַּן הַוְּבָאָה הַמְּלָה בֵּין שִׁיכִי הַעַרְקָ אַור. רַאֲתָה לְהַלְלָן.

בְּצָבְּצָ – ... הַשְׁתָמָשׁו בּוּ בְּדָבָר הַעֲבָרִי בְּמִשְׁמָעָת חֹורָת קְרִינָה הַאוֹר
מַעְרָף מְלוֹטָשׁ.
וְהַעֲרָה וּבְלָשׁוֹן עֲרָבִית שֶׁמְצָרִים יִשְׁמַשׁ פָּעָל וְהַנְּם בְּמִשְׁמָעָת חֹורָת
קְרִינָה הַאוֹר מְגֻנוֹף מְלוֹטָשׁ ...
כַּן הַוְּבָאָה הַמְּלָה בֵּין שִׁיכִי עַרְקָ אַור.

גְּבָס, שֵׁי – אַבְןָ נִיר שֵׁישׁ בּוּ חַמְץ נְפִירִת, gypsum
וְהַעֲרָה צְוָרָה עֲבָרִית מַהְשָׁם גְּבָסִים שְׁבָמָשָׁת מְלָשָׁן יּוֹן.

פָּתָחַ לְעָרֵךְ נִפְקָן יְהוָה יְשָׁׂרֶבֶים כִּי זו וְיָא הַמְלָה נְרוֹתָן, שָׁׂרָא בָּתוֹתָן
אֲבָל הַשְּׁרֵשׁ הַעֲרֵבִי גַּעֲפִי שְׁבָלְשָׁן הַחֲמוֹתָה שָׁׂהָוָא מְשֻׁשָׁב בִּיחָד בְּשָׁמֶן,
קָשָׁׂר גָּסָותָן, וְהַשְּׁם נְאָפָּה, הַמְּשֻׁנְטוּתָן וְכָותָן בְּלַהֲמָה נְפָתָן בְּשָׁמְהָה
מִיחָדָה זָו... .

גְּרִיסָה, שִׁין – ... (ב) תְּבִשֵּׁלֶל שְׁלִגְיסִין... .

גְּרָהָה, שִׁין – עֲולָה בְּלִי אֲוֹפָנִים נְעָרָת וְמְחַלְקָתָן עַל הַשְּׁלָג
כִּי חָבָא הַעֲרֵךְ בַּנְּשִׁיכִי עַלְלָה, אֲבָל בְּמִקְומָו לֹא בא.

גְּשֹׁוֹר, שִׁין, לְוָקָן, גְּשֹׁוֹרָה, מִיר גְּשֹׁוֹרִים, גְּשֹׁוֹרָת – אֲדָם שְׁמַזָּא יוֹ בְּלִבּוֹ
לְעַשְׂתָּה מְעַשִּׂים שְׁקָה לְעַשְׂתָּה. שִׁשָּׁה סְכָנָה וְכָדוֹתָה וְאַיטָּה וְתָעָטָה
לְאַחֲרָה bold.

גְּהַבְּרִיָּה, שִׁין – בְּחַבְּרִיָּה מְשֻׁקָּר, בְּעַרְבִּי, נְאָשָׁר.

גְּשִׁנְקִיהָ, שִׁין – טְבָעָה וְמִדָּתָה אֲדָם גְּשִׁנְקָר... .
וְמִשְׁׁרָה מְשֻׁקָּל נְבוֹרָה בְּעַרְבָּה בְּשָׁאָרָה.

גְּדִילָה, שִׁין, מִיר גְּדִילִים, – שְׁמַשׁ הַמְּבִיא הַמְּשֻׁקָּאות וְהַמְּאֲכָלִים בְּמִסְעָדָה
בְּתִי הַקְּתָה Keilner.

וְבְהַעֲרָה מְבִיא מָארָם: דְּרָשָׁה בְּהוּ דְּגִילָּא (פסח' טו).

דְּמִמְלָה, שִׁין, מִיר דְּמוּמָות – וְהַמְּתָבֵר מְסֻמָּה לְעָרֵךְ דְּמִמְלָה.
דְּמִמְקִיתָה, שִׁין, מִיר דְּמִמְקִיתָה – צַמְחָה שְׁלִ פְּרָה אֲדָם הַעֲלִים מְאָד, דְּמוֹמָה
קָצַת לְפָרָנִים; Anemone.

דְּפָקָן, פִּי – דְּסַפְּרָה אֶת הַסְּפָר, הַפְּקָן אֶת דְּפִי הַסְּפָר זָה אַחֲרָה.
turn over the leaves

דְּפִיפָּה, שִׁין, מִיר דְּפִיפָּות – כָּלִי עֲשֵׂי דְּסִים דְּסִים וְהַלְּעָלָה מְהָה
וְרוּתָה בְּנִיהָם, וְמַשְׁמֵשׁ לְסִדר עַל הַדְּסִים סְפָרִים אוֹ כְּלִים book-stand.
כִּי הַוְּבָא הַמְלָה בַּנְּשִׁיכִי עַרְךְ כָּלִי.

גְּלִיקָה, שִׁין – יַקְרָאוּ בָּאִי הַמְּדָבָרִים עַבְרִית מַתְּקָעֵשָׁר מַסְכָּר וּבִיצִים
וְנַקְפָּא וּקְרָרְכָּלִידָה.
וְבְהַעֲרָה מְשֻׁקָּל לְבִיבָּה.

גְּמִישָׁה, חֵי, לְנָקָן, גְּמִישָׁה – מַה שְׁטַנְלָתוֹ לְהַגְּמָשׁ עַל נְקָלָה, flexible.
כִּי הַוְּבָא בַּנְּשִׁיכִי עַרְךְ כְּפָף.

גְּמִישָׁתָה חֵי – סְטִילָת דְּבָר גְּמָשָׁה.
כִּי הַוְּבָא הַמְלָה בַּנְּשִׁיכִי עַרְךְ כְּפָף.

(נְגַדָּר) הַתְּגַנְּדָר, מַתְּגַנְּדָרָת – מַתְּגַנְּתָה, מַשְׁתְּדָלָת לְמַצָּא חָן בְּהַתִּיטָּות
וְהַתִּקְשָׁטוֹת וְכַיּוֹצָא בָּה... .
וְבְהַעֲרָה מְבִיא לְרָאִיה מַתְּעַנְּתִית כֹּנוֹ עַ-בָּ: קָא מַנְדָּרָא עַלְיָ (רשִׁי: מַתְּנָדָלָת
עַלְיָ מְתוֹךְ גְּבוֹהָה יוֹסִיף). וְכִן מְבִיא מִהְעָרְבִּית הַהֲמוֹנִית תְּעִינְדָּר-הַתְּהִדָּר
וְהַתִּיפָּה בְּכָסּוֹת וּבְהַלִּיכָּה.

גְּדִרָן, חֵי, לְנָקָן, גְּדִרָנִית – מַי שְׁמַתְדָּלָת לְמַצָּא חָן בְּעֵיטִי הַגְּבָרִים
בְּהַתִּיטָּות וְהַתִּקְשָׁטוֹת וְתָנוּעָות, וְכַיּוֹצָא בָּה coquettish על הַמִּקְוָר
רָאה לְעֵיל שָׁוֹרָש גְּדָר.

גְּדִרְנָתָה, שִׁין – מַדָּת הַגְּדָרָנִית.

גְּגָה, גְּגָתָה, שִׁין – נַהֲגָה בְּדִכְרָוָה הַעֲרֵבִי בָּאִי לְמַי שִׁוְדָעָת לְעַסְׁוק עַם
הַלְּדִים בְּנֵי יְלִדיָּם.

גְּפָר – סְוּרָה נְפָרִית עַל הַאִילָן. כִּי חָבָא בַּנְּשִׁיכִי הַעֲרֵךְ אַילָן. וְכִן נַוְכָּר
סְעֻלָּה וּבַנְּשִׁיכִי הַעֲרֵךְ נַפְנָן כְּחִידָשׁ שְׁלָאָבִי, אֲבָל בְּמִקְומָו הַאַלְפְּבִיטִי
שְׁלַה הַפְּעוּל צְרוֹן פּוּעָל וְהַבְּשִׁימָוֹשׁ לְנוֹסְרָה אֶת הַכְּלִים בְּגַנְפִּירָת (חַשְׁרָה
רִי קְלוֹנוֹי, תְּשִׁיר נָאָי קְדָמִי קְמָדִי) גַּם הַשְּׁמוֹשׁ הַיְּנָהָגָן בּוֹמָן הַחֲדָשָׁה בַּנְּ
הַכְּרָמִים בָּאִי-אַרְכָּל הַסִּימָן – :

גְּפִפְנִית, שִׁין – מַדָּת הַגְּנָתָן ...

קָרְם, שֵׁי מִיר הַקְּרִים – בְּנִין גָּבוֹהַ בֶּלְעָלָת רַחֲבָה לְמִתָּה וְהַולָּךְ
וְצִדְרַל מַעֲלָה, Pyramide
וּבְהִיאָה בְּעָרְבָּה קָרְם.

הַתְּגִינְגְּרוֹת, שֵׁי – שְׁהִיטַּמְן הַתְּגִינְגְּרָד ...
רָאָה נִם עַרְקַן עַלְעַל.

הַתְּעִינְתָּת שֵׁי – שְׁהִיטַּמְן הַתְּעִינְתָּן, בְּשֵׁם שִׁימָת לְבָב בְּדָבָר וְהַשְׁתָּפוֹת
בּוֹ בְּחַבָּה, בְּדָאָה וְכָדָומָה ...
רָאָה נִם עַרְקַן לְהַלֵּן.

וּרְהָה, שֵׁי – מִשְׂרָת וּרְהָה, מַחְלָקָה אַחַת מִמְּחָלֻקּוֹת הַנְּהָנוֹת הַמִּדְיָנִיה שְׁחוּר
מִמְּנוֹהָה עַלְיהָ .ministère

וּבְהִיאָה בְּעָרְבָּה קָרְמָה. וּלְבִיּוּ הַעַרְקָן וּזְיָיר מַבְיאָ אַבְּיָיָה מָקוֹר לְשִׁימָתוֹ
מִתּוֹךְ רַעַפְתִּיסָּס, שְׁבִתִּי צְבִי וּתְנוּן הַעֲוֹתָה.

וְעַדְהָה, וְעַדְהָה, שֵׁי – ... בְּעַד זְמִינָה לְהַכְּין עַנְיָן מִהְעָנִים, אוֹ מַחְלָקָה
מִוּחָדרת מִועֵד הַכְּלִילִי שְׁעוֹסְקָה בְּאַחֲרֵי מִסְעִיטִי עַנְיָן הַתְּעֵד הַכְּלִילִי
וְכִיּוֹבָא בּוֹה. commission ...
וּבְהִיאָה הַשְׁתָּמוֹתִי בְּשֵׁם וּזְבָעָם הַרְאָוָה בְּהַשְׁקָפָה, שָׁנָה דְּכָט ...
וּרְלָד, וּרְלָד מִיּוֹן, וּרְקָה, וּרְדָה – מַנְטָן הַוּרָד ...
כְּנָהָוָה בְּשִׁיכְיָה הַעַרְקָן אַדְם, וּבְשִׁיכְיָה הַעַרְקָן צְבָע.

וְבִּדְהָה, שֵׁי – הַעֲבָה וְהַשְּׁמָן המַתְּקָבֵץ עַל נְבִי הַחָלָב כְּשָׁהָוָה עַזְמָד זְמָן
מָה וּמָמָן יוֹצִיאוּ הַחַמָּאתה, cream.

וּבְהִיאָה בְּעָרְבָּה, זְבָדָה וּבְלְשׁוֹן הַהְמוֹנוֹי, וּבִדָּה, מַהְשָׁרֶשׁ זְבָד מְשַׁמֵּשׁ כָּמוֹ
בְּעָרְבָּה, בְּשֵׁם מַתָּנה וּנְם בְּשֵׁם קָצָף וְאוֹפִי.

זָג, שֵׁי – שְׁאָפְשָׁר לְרָאָות דָּרָק בּוֹ, כְּמוֹ הַוּכָּוִת, transparent.
וּבְהִיאָה בְּאַרְמִי זָג, וּמָמָן זְוִיתָה, וְהִיא זְכוֹכָּוִת, וּכְמוֹאִיךְ זָג.

דָּש, שֵׁי מִיר דָּשִׁים – בְּבִנְהָה, כְּמוֹ לְשָׁן נְקָפֵל לְאַחֲרָיו בָּمְקוֹם הַפְּתִיחָה
עַל הַחֹוֹה.

וְהִיאָה יְבָאָרְמִי דָּשָׁא, מִיר דָּשִׁי, מִן דָּשָׁא דָּלָת: מַפְתָּח חַלוֹקָה פְּשָׁטוֹת
לֹא צְרִיכָא דָּאִית לְיִהְיָה תְּרִיּוֹן דָּשִׁי ... וּפְרָשִׁי שְׁתִּי סְתִּיחָם וּכְרָ.

הַגִּירָה, שֵׁי – שְׁהִיטַּמְן מִן הַגִּירָה, יִצְאָת אֲוֹשִׁים מִמְּקוֹם מְשֻׁבָּב בְּכָוָה לֹא
לְשׁוֹב עַד שֶׁאָלָא לְהַשְׁתַּקְעָה בָּאָרֶץ אַחֲרָת Emigration ...

הַגִּירָה, שֵׁי – הַגִּירָה פְּלוֹנוֹי מַאֲרָצָיו, יֵצֵא מִמְּנָה, עֹוב אָוֹתָה בְּכָוָה לְהַשְׁתַּקְעָע
בָּאָרֶץ emigrate.

וְהִיאָה הַשְׁתָּמוֹתִי בְּפָעַם הַרְאָוָה בְּפָעַל וּזְבָעָם הַשְׁקָפָה תְּלִילָה
לְחַרְבָּן, נְלִין זָ.

וְעַל מִקְוָה הַמְּלָה: בְּעָרְבָּה, הַגִּירָה בְּשֵׁם, יֵצֵא מִמְּקוֹם לְמִקְוֹם, וּקְרוּב הַדָּבָר
שְׁמָמָנוֹ נִם הַגִּירָה שְׁפָחָת שְׁרָה, וּבְדוּאי הִיא שְׁרָה וּזְבָעָם בְּשֵׁם
וּזְבָעָם אַצְלָה הַעֲבָרִים.

הַטְּבָב, הַטְּבָב, צְבָע בְּצְבָעִים רַבִּים מַתְּחָלְטִים variegated ...
וְהִיאָה יְמִינָה גְּלִימָא דְּהָוְטָבִי (נְדָרִי מַטָּ): לְסִי נְרָסָת הַעֲרָוָק, דָּוָמָה לְהַמְּלָה
חַטְבָּות לְפִי דָּעַת הַחֲדָשִׁים. הַכּוֹנוֹה לְמִלָּה חַטְבָּות אַטְקָן מַצְרִים (מִשְׁלִי
זָיו) שָׁאָבִי מְפָרֵשׁ שֶׁמֶן עַצְמָה הַעֲנָן, אַלְמָן אוֹ יְלָק עַפְּיִי הַעֲרָבִי חַטְבָּה
הִיא מַתְּחָלָף הַנְּנִינִים.

הַפְּתַחָה, שֵׁי – שְׁהִיטַּמְן מִן הַפְּתִיעָה, בְּשֵׁם surprise.

הַצְּחָרָה – הַמְּלָה הַוֹּבָאָה בֵּין הַסְּתָעָמוֹתּוֹת שָׁוֹרֵשׁ צָהָר.
וְהַעֲרָוָק (נִיחָה טּוֹרְ-סִינִי) מַעְיר: הַמְּלָה חַדְשָׁה עַזְיָה הַמְּחַבְּרָה בְּקָרוּב בְּשָׁנָת
1919. בָּמִקְוָם אַחֲרָה (מִלְּים שָׁאָלָות בְּלְשׁוֹנוֹ) מַעְיר הַעֲרָוָק, שְׁחִידָה
הַסּוֹעֵל הַצְּחָרָה בְּנֵי עַל סִי הַעֲרָבִת אַטְהָר הַמִּקְבִּילָה לְ-הַצְּחָרָה
בְּעַבְרִית יוּעַל כָּן בְּחָרָבָן יְהָוָה בְּצִדְקָה בְּצָוָה – הַצְּחָרָה – בְּעַבְרִית.

חַבִּיתָה, סי' – מאכל עשוי מביצים טרוטות ואטריות במחבת, *Omelette*.
והဟירה מן חבת, משקל פעילה כמו לביבה, שהיא משקל שמות רוב
המאכלים נס בערבית וכמו חבת, חבית, שנומר מרשש זה בשם אפ'
במחבת בענייני הקרבנות.
הובא נס בין שיכי הערך ביצה.

תְּגִינִּתָּה, סי' – ספלת מעשה בדרך חפץ, *solemnity*,
בן הובא בין שיכי ערך חן.

תְּגִינִּיָּה ליק', **תְּגִינִּית** – מטבח דרך של חנינה *solemn* וכן הובא בין
שיכי ערך חן.

תְּפִירָת – אדמה לבנה מטבע האבן.
כך הובאה המלאה בין שיכי הערך אדמה, ואינה במקומה באות חית.

תְּזִוִּיתָה, סי' מיר **תְּזִוִּית** – בוגר קדר בלי תתי-זרוע על החזה, *vest*.
– לא הובא במקומו אלא בין שיכי ערך מלחתה, ולא הנדרת.
המשמעות המקובלות: *front*.

תְּצִבָּבָה, סי' – אמן במלאי החטוב, *sculptor*.
חידק – לא הובא במקומו, אבל בין שיכי ערך מלחה, ללא הנדרת.
המשמעות הרווחת: בקטירה.

תְּלִילָה, סי' – אחד מנשץ הצבע.
וההרייה בערבי **תְּלִיל**, איש צבע מחליל הרוכבים.
בן הובא בין שיכי ערך מלחתה.

תְּלִילָקָה, סי' מיר **תְּלִילָקָה** – חילוק קטן, *petticoat*, שלבוש פעל להבוגרים.
בפרט הנשים, *Blouse*.

תְּמֶלֶךְהָ – מקום חם לנודול אילנות מאקלים יותר חם.
כך הובא בין שיכי הערך אילן. ובמקומו באות דhit לא ותואר הערך.

זהות, סי' – סגולת דבר שיאמרו עליו והוא בעצם, שהוא שווה לדבר
השני שיכון גמור ומחלט. *sameness ; identité* ...
זהירות נוף מאריך חשך.
כך הובאו הערך וההנדרה בין שיכי הערך אוד', ובמקרה הבא ז' לא הובא.

זין, סי' – אפשרות פחות או יותר קרובות של סכנה, למשל בעסק של
משה וממן שמא יאבד הממון שהכניסו בעלייו בו... *risque* ...
בהרייה בארם' זיונה: עסקה וטה דוטר זיונה אבל עסקה הרבה דנטיש
זיונה (כתוב, סו); וטרכי אחוריות.

זים, סי' מיר זימים – אבר הנשימה של חיota המים. הדינים וכדומה,
תמצא לא בפנים הגוף אלא בחוץ, עסיך בראש הדן במקום נחיריו
.gills.

זוניה – זוניה – זוניה ולהלן מביא ראייה מב' עד.
זומנים, סי' – קול שאנן שימושים קצר בעיה בCONFIRMATION, כמו וכובים,
יתושים וכדומה.

בן הובא בשיכי הערך קול ובשיכי הערך דיבורה.
וההרייה הברה מחקה הקול, וכן בערבי זמומ ורים כי העם זמורים
שבפרקא נקרא כך על שם קול דברות הור.

זומלים, סי' – השמייע קול זומנים, זומנים הובוב, זומנים הייחש, וכן הובא
ברשימה שיכי הערך קול.

זמרת, סי' – אשה שאומנתה לומר *chanteuse* ...
וההרייה משקל נקבה מן יפר. בסור' זמרת א... ותרטט ב... ותרטט ב... זאב מומרת,
אבל יותר היה ראוי לתרטט זמרת בהסכמה להstorii, ובפרט אחריו
שייש בעברית המשקל הזוכר יפר.

לטף את פלווי, החליק אותו בידיו, ובכלל התנהג ברך...
ובഫירה מביא מראה מקום החל מלאח לונץ טרס-א'

מאן האפריר – כלי לשקל את לחץ האדרר.
כך הובאו הערכך והגדרה בין שיכי הערך אודר.

Labyrinth
מַבּוֹק, סי' – מקום שארם נברך ואינו יודע איך לצאת שם,
ובהשאלה, מבוק שבאן וכדום...
כן הובא בין שיכי הערך אונן.

מְבָרָך – לא הובא במקומו אלא בין שיכי ערך מחלה, ללא הנדרה.
מְבָרָך, סי' מיר מברקרים – הودעה באה מרוחוק במחריות הברך
בכח חסמי, Télégramme. בפעם הרاشתה ביהאור, גליקן אי'
שנה לב.

מְבָרָשָׁה, סי' – לוח קבושים בו שערות סחות או יותר קשות לנוקות ב
האבק וכדום' מבנדרים, brush...
ובעה בערב' ההמוני מברשה מן הפעל בראש בערב'. אבל אפשר
שאן זה שרש שמי.

מְבָתָה, סי' מיר מובות – מטפח של بد וכדום' לנגב הידים, towel...
מִיהֶץ, סי' – כלי בROL מחכם לנחץ בו את הבדים, flat-iron.

כן הובא בין שיכי ערך כביסה.
מְנֶשׁ, סי' מיר מנשימים – כלי כען לוח שטוח חר סביב להנש עלי
מטעמים ...tray.

מְרַלְקָן, סי' מיר מרלקנים – דבר שמליקום בו אש. כען בדים דקים
של עץ מצפים בקזה אחד בחומר מתלהב בחקרך match.
כן הובא בין שיכי ערך אש.

לְהַר, סי' – כמו יהירות, צורה עברית להצורה הארכמית יהורה.

לְזַחַת, סי' – שה-ים ועצם המעשה שום איש לעשו enterprise.
בחומר משק' חכמה.

המללה ביריה עפי הפעל ים, ובהערה על הפעל: רק שיש ליחס לפעל
זה נון קזה אחר מהפעל ומן, והוא התחלת מעשה חדש פחות או יותר
קשה...

לְמִינֵה, סי' – כלל הספנות והמלחים וכור של מדינה, ובפרט יפיה של
מלחמות, כח הים של מדינה, Marine.
כן הובא הערך בין שיכי ספינה.

לְפִתְחִית, סי' – שם כליל להרבה חמריים מתפוצצים, Dynamite.
בפעם הראשונה ביהאור, תרע-יב.
כן הובא בין שיכי ערך מלחמה.

לְפִפְתָּה – הובא בלי הגדרה בין שיכי ערך יד. המשמעות המקובלת:
כיסיה.

לְפִרְזּוּבִּית, סי' – שם למן כרוב שראשו מלא דבר לבן כחה דומה קצר
לגורועים לבנים, cauliflower.

לְפִתְבָּה, סי' מיר פתקות – מה שהכתב כתוב להעתק על המארעות
שבמקומו, correspondence.

לְפִיטִיף, סי' – מי שמלאני...
ובהתורה, כך בערב' לטיף, מושך לטיפ.

לְלִטְפָּה, סי' – שה-ים מן לטף...
על המקור ראה לעיל.

לְלִטְפּוֹתִים – הערך צוין בין הסתעפות שורש לטף בלבד.

מְכֹלֶשׁ, סי' - ד) בלשון הדיבור החדש באיי, כאריה מהוטטיבים חקטים
שמכבים על הנינים בכליל הענינה.
כן הובא ברשותה השיכים לערך גננה.

מְכוֹשִׁית – כלי הנגינה, Piano.
וכן ברשותה השיכים של גננה, וברשותה שידי כליל.
מְכָלָלה, סי' מיר מְכָלָלה – בית מדרש עליון לחכמת מודעים,
... University

מְכַתֵּבָה סי' מיר מְכַתֵּבָה – ב) שלוחן כתיבה לעבודה בעמידה,
...writing desk
וහערה בערבי' מכתב.
כן הובאה המלה בין שידי ערך כתב.

מְלֹאָן, סי' מיר מְלֹאָן – ספר מקבצות בו כל המילים שבלשונו
מהלשות ומקורות עפיי סדר איבר שקל לאדם למזאנו, ומכוראות
עפיי משמעתו ווורותיהן מהשורשים, ...Dictionary.

מְמַחְשָׁה, סי' מיר מְמַחְשָׁה – מטפחת שמוחשת בה האפק... באיה
בפעם הראשונה בהעתהן - השקפה (שנה ר' גליין בט').
וහערה מן השורש מחת... .

מְמַרְטָט, סי' – כלי מכלי הרצינותם למסר בו את הפוך (עי' לה
הריצנות של עד הלשון בירושלים).

מְנַאָם, סי' מיר מְנַאָם – דבריהם ידבר אדם באווי קהיל שמעצים אל
עוני מהעניות, בכחנה לפועל עליהם ולהגידו אותם, וככדום, speech...
כבר השתמשו בו בעיתיות: המגיד שם ייב גליין טו...
כן הובא בשידי הערך דבר.

מְדֻרְכָּה סי' מיר מְדֻרְכָּה – ב) צדי הדריכים והרחובות המתקנים
בפרט להליכות אדם ברוגלויהם, ...trottoir
מְדֻרְשָׁה, סי' מיר מְדֻרְשָׁה – שם לבית-ספר תיכון, בין בית-ספר
لمתחלים ובין בת-הספר העליונים... והשתמש בו בעיתונים (האור
שנת תרעא, בחודש חחש).
ומחרה כך בערבי', מדרשה.

מוּהָגָר, סי' מיר מוּהָגָר – מי שיצא מארץ מושבו במחשבה לבלי שוב
אליה עוד ובא להתחאו בארץ אחרת, Emigrant.
וහערה בערבי' מהאניר מן פועל הגור, ראה לעיל ערך הגור.
מְהַפְּכִי, סי' לנק' מְהַפְּכִי – מי שעתה למשחה מהפכות במדינתה,
מי שמשתתף בהמהפכות, ...Révolutionnaire
מן, סי' – פְּרִי עַץ, אֲרוֹךְ הַצּוֹרָה, Banane
וහערה בערבי' מוח.

כן הובא בין שידי ערך פר'.
מוש – המלה הובאה בין שידי הערך אדמה ובגדירה: "האדמה הרכה
שמורצת כי הנהר משקיע על דרכו".

מְחַלְבָּה – לא הובא במקומו במלון אלא בין שידי הערך חלב.
שם בתגדירה: מקום שעוסקים בחלב, למכירה וכדומה.
מְחַלֵּץ, סי' – כמו חולץ, כלי חולץ הפקק מהבקבוק, corkscrew.
כן הובא בין שידי ערך כלי.
מְטָרִיה, סי' מיר מְטָרִיה – סוכך, ישאווה מעל בראש להק מפני
המטר, umbrella.

כן הובא הערך בין שידי מטר.

מעצמה, שי' מיר **מעצמות** – ארץ עומרת ברשות עצמה ונוהגה ביד
חותקה, power ... מעצמה אדריה, great power.

כדוניה לשימוש המלה מובא קטע מ'מחברת', שפרסמה הסתדרות
הציונית בשנת תרעה-ה' לכבוד הגדרת בלטוד. ובעהרמן עזם.

בן הובא בין שיכי הערך כת.

מעשיות, שי' מיר **מעשנות** – אַרְבָּת עַשֵּׁן, שפהרת שדרך בה יוצאה העשן
מהתנור וכדום, chimney.

מִפְוָתִית – כלֵי הנגינה, Harmonium.
בן הובא בראשית שיכי ערף נינה.

מְפַצֵּע, שי' – כלֵי לפצע בו אנזים וכדומה, nut cracker.
בן הובא בין שיכי אנה.

מְפַרְחָת, שי' מיר **מְפַרְחֹות** – בשמלות, סרטים מחרבים
להשתלה ופורהים הנה והנה, flounce ...

וכהוรา בארמי' מפרחתה: האי רסוקא או' איט ליה מפרחיאטה שרי
(שבת כת). ופרש ריח: חתיכות יוצאות ועדשות ממנה לימינו ולשמאלו.

מקודה, שי' – כלֵי מלאכה של הרצענים. כען צבת במסמר באחת
מליחיז לנקב בו נקב (הסכם ווד הלשון, כל הרצענית).

מקדים, חייף – בהסתעפותו שורש קדם. שם בהדרה: עוד מקדם.
ודיל בדבר באוי במשם, עדין לא הניע והמן וכדדר.

מקוב, שי' – מכלֵי אומנות הרצען, כען מרצע במסמר לא כפוך
(לזה הרצענות).

קָקָלִית, שי' – מכונה המשמשה קול וمرة ונינה כמו שהוא יוצא
מפי המומר ומכלֵי הנגינה, Gramophone.

מנוי, שי' מיר **מנויים** – מי ששלם סכום קבוע بعد ספר או עתון,
.subscriber

מְגַחִים, מְגַחִים – כך הובא בין שיכי ערף לשח. ללא הגדרה. ובמכוון
בסדר האלפ-בית לא הובא ממה במשמעות החדש של term.

מניה, שי' מיר **מניות** – החלק שארם משתחף ולוקח בדבר מסחר
... stock (share)

מִסְבָּאָה, שי' מיר **מִסְבָּאות** – בית שבאים שם לשותין, tavern.
בן הובא בין שיכי יין. בהערה מן סבא.

מִסְחָה – לא הובא במקומו אלא בין שיכי פנים. שם ההגדרה: כל-
מִן, יכסה בו הלוחם את פניו.

מִסְעָדָה, שי' מיר **מִסְעָדוֹת** – ב) מקום שבני אדם יסעוו שם את לבם
במאכל ומשתה, Restaurant.

מִסְפָּג, שי' – כלֵי יספג הדיו מעז הניר ...

מִעְטָפָה, שי' מיר **מִעְטָפוֹת** – כמו מעטפה, בלשון הדרbur באוי
ישתמשו בו למכתשה כען כיס לכסתות וכיכזא בוה, pillow case בוה,
ולמכתסה כען כיס של ניר ישמו בו מכתב, envelope.

מְעַלְהָ-זָמָרִיד, שם להמכונה המעללה ומורדת lift ...
ובהערה שם מרכיב אחד כמו מכינס-זומוציא (חוטס' ב-ים יא יט).

מעמד, שי' מיר **מִעְמָדִים** – מעמד לבחורות וכיכזא בוה, candidate.

מען, שי' – ב) שם ומקום דירה שלולח מכתב כותב על גב מכתבו
למען ידעו למצא את האיש שאליו נשלח המכתב, address.

ובהערה בערבי' ענוואן, ענייאן.

מְלֶךְ, סי' מהקדום – של משרד, מטבח משרד וכדומה.

נוֹשָׁךְ הַחֲרִצָּן – שם עוף, *hawfinch*.

כך הובא בערך נשן.

נוֹלָתָן, סי' – חיל, שלחות נולות מהאף, ...
כן הובאה המלה בין שיכי ערך אף.

נְצָבָה – במשמעותו, עמידה על דעתו, *...resoluteness*.

נוֹקֵיָק, סי' – מיר נקיוקים – מעי מלא בגבש וכדונם, *saussage* ובערת העורך, מצ סול: השות נקיוקה אשתחח בכונשא דכלוי (ירוש שקל 1, 6, (ביבלי ז ב) מיזית וזרמת, *Lucanica* ...).

נוֹקְפָּה, – הכהה באף בראש שתי אצבעותיך.

כך הובא בין שיכי ערך אף, ולא במקומו באות טין.

סְמוֹקָה – אדרימות הפהבים.

כך הובא בין שיכי ערך פנים, ולא במקומו באות סמץ.

סְנִיף – חלק בדבר, סעיף, ובפרט סניף של בית מסחר או מסדר שמרכזו במקום אחר, *branch* ...).

סְרִיד, סי' – הלוח שמסודרים עליו בבית הדוטס את השורות, בור סביב ...).

עִירִיה, סי' – חבר עיר, הסתדרות תושבי העיר, *municipality* ...).

ויהיות מנהב בהאזור שעת תרע-א ותרע-ב, ואולי, עד קודם התחלתי להשתמש במילה זו.

עַמּוֹן – מי שמחזיק בדעה שהעם צריך לשלט, *Demokrat*, *democracy*.

מְקֻלָּחת, סי' מיר מקלחות – כלי רחיצה, צנור מים שבקצתו כעין כבירה המקלחת מים על אברי האדם המתרחץ, *douche*.

מְקֻלָּע, סי' – מיר מקלעים – נשך מכתי, הקולע כדורים וחצים, בכך דחיפה עזה, אבק שרפה וכדום, ...*canon* ...).

כן הובא בין שיכי הערך מלחתה.

מְקַנְבָּן, סי' – מכל הייעצת לנקב בו את העור (لوح הרצענות).

מְרַשּׁׂן, סי' – בית ישיבת המושרים, *parliament*.

מְשָׁאָבָה, סי' – מיר משאבות – מכונה לשאב מים עז שופורת בכך הרקת האירר מן השופורת, *pompe*.

מְשָׁאָפָה – מכונה לשאף בו האירר מאייז מקום למען תהיה שם ריקות אמתי.

כך הובאו הערך וההגדרה בין שיכי הערך אויר.

מְשֻׁוָּרָה – אחת העצמות הקטנות. כך הובא בין שיכי הערך אין.

מְשֻׁטָּרָה, סי' – שלטון השוטרים וקובוץ כל השוטרים יחד, ...*police* ...).

מְשֻׁקָּפָת, סי' – משלקפת המרחק, שופורת של הבטה למרחוק, *telescope* ..., נהוג בדברו העברי בא-אי, ופשט השימוש בשם זה גם בשם *lorgnette*.

מְשֻׁתְּלָה, סי' – מקום ישתלו שם נטעים רכימים הרבה, לשתלים אחורי כן במקומות ...).

ובשיכי הערך אדרמה הובא משללה (בתוי קמוצה) ובהגדרה דומה לעיל, ובין שיכי הערך אילין שוכ משללה (בתוי שורית).

מְשֻׁרְדָּן, סי' – מיר משדרדים – מקום, בית או חדר, להנתנת עסק מה, ...*Bureau*

עטמוץ, חיז – כמו עמו.

(ענין) הטעון – פועל זה הובא מחדש כחידוש של אבוי על יד ערך התענינות, אבל במקומו באות ע' לא ציין בסימן חידוש אבוי.

ענקי, חיז – כמו ענק, גבה קומה מאד...

עקיב, חיז, נק' עקיבה, מיר עקיבות עקבות – מי שהולך בעקבות עצמו וכדום, ובהשאלה מי שאינו נתה הצד מהعقبות, מי שהולך עד הסוף בסדר, בדעתה וכדום, ...consequent

עקיבות, שיז – סגולת מי שהוא עקיב, consequence

עלשביה, שיז – אוסף של צמחים ועשבים מיבשים, herbarium

עתה, שיז מיר עתונים – נלין של חדשות וכדום המופיע לעת קבועה, ...newspaper

פלישה, שיז – שהיס מון ב. פלש, חדירה והגירה אל ארץ מן הארץ, immigration ... תוהו בדברור אף בשם של פלישת צבא: invasion

פעיל, חיז – בעל פעלה, זרוי לפעול, active

פעוף הביצה – טרף אותה בקערה.
וההרעה העורק ניה טור-סיזי: בתורת באה המלה במקור ארטמי פעפוצי...
סעפוצי בייע אסור (רב חסדא, שבת קט.)

פצצה, שיז – בית קובל הממלא חומר מפוצץ, bombe, mine
והעורק (ניה טור-סיזי) מעיר: היום מבדילים בין פצצה, Bombe
ובין מוקש, mine.

הובא גם בין שיכי הערכ מלחתה.

פרקקה – ובמשמעותה יחידה בצבא, division...

הובא גם בין שיכי הערכ מלחתה.

צ'יר-אור – צורה עשויה בסגולות האור.
כך הובאו הערכ והגדירה בין שיכי הערכ א/or.

צ'יר א/or – עשויה צורות בסגולות הא/or.
כך הובאו הערכ והגדירה בין שיכי ת'יר א/or.
קבס, קבס, שיז – נעל, בחילה, ...disgust

הפרה הזרע ניה טור-סיזי: מלא חדשת במקומות קבסה, קבסא.

קדות, שיז – מי שמלא כתו לקדוח במקדה ולנקב מרniliot.
ההרעה העורק ניה טור-סיזי: על פ' הארטם': אנה חוינא חרחה ואנא הוינא קדווח (מד'ר שה-ש, צוארך בחחרות). והמלה נמצאת במילון הקטן לבני-יהודיה.

קדמתה, שיז – התקדמות, progress.

קדמי – ונהוגה המלה בשם פונה לצד הפנים.

קスピיה, שיז – קטינה אדמה, שטח קרקע.
וההרעה העורק ניה טור-סיזי: חדש המחבר... עפי' הארטם' שבתרום:
שםו דקלא אונב קטיינה (ביב' כת)

קיצוני, חיז – כמו א. קוֹזָן, ביחס קוֹזָנוּ בדעתו, מרוחיק לכת...

קיצונית, שיז – תוכנת הקיצוני...

ראינוע, שיז – מקום שרוואים בו על הבד תמנות בתנועות טבעיות
.cinema

רֶכֶה, שיז – שטוחי פרות מבללים בסכר או בדבש, ...jam
והעורק, ניה טור-סיזי מער, כי-מלה זו חדש אותה המחבר על פ' הערכ, מרבבי הבהא גם במקורות עברים...).

שְׁעָזָן, צִי – סֶם, שְׁעָזָן, מֵר שְׁעָזָם – כל מורה השעות, clock, watch, clock, clock.

שְׁרִיק – מי האבטחה.

כֹּך בַּעֲרָך אֲבָשִׁית, ובמוקמו, עֲרָך בַּשְּׁרִיק, מפנה העורך ניה טור-סִינְיָה לשם.

תְּאַבְּדִיעַ, צִי – רוצה מאר לידעת דבר מה, סקרן...
ונחרות העורך ניה טור-סִינְיָה: כך כתוב המחבר, ואנמנם בלשון הדבר
רוח תְּאַבְּדִיעַ, אלא שבדרך כלל נדוחה מלה זו מפני סקרן (לדעתה).
תְּאַגְּרָה, – אורות מדליקות לאות שמחה.
כך הובאה המלה בין שיכי העורך אורה.
תְּפִבְחָן, צִי – כל מבחן, אמצעי להבחין בין דבר לדבר, criterion, criterion.

תְּנוֹת בְּנָעֵן – הובא בין שיכי עורך פָּרִי כחידוש של אבוי, ואולם בערך
התוֹת הובאו מראי מקום לצירוף זה מתוך קאנן.
תְּנוֹמָרֶת, צִי – כמו זמור, נון... [זהותה נהוג השם במשמעות להקה של
מנוטסּובְּלִי נזגה שתיים, two... orchestre – דברי עורך הכרך האחרון].
פְּחוּזִית הַשְּׁמֶלֶשׂ – צורת אורה השפלה בערכו דרכ ווכיכות בעלת זהות.
כך הובאו העורך והמנדרה בין שיכי העורך אורה בלבד.

תְּפִחרִים, צִי – מעשה רקמה באրיטם במחט.
ונחרות העורך ניה טור-סִינְיָה: חדרו של המחבר, במק' lace ... עט
הַעֲרָבִי, חָרָם, קוּף המחט.
אַלְכָּן קָאָרִיר – מכונה לתיכון קלישות האורן וכמותו.
כך הובאו העורך והמנדרה בין שיכי העורך אורה בלבד.

רְהֹזֶט, צִי – מעשה המרחת את ביתו ברכבתים, השם רהיטים
בדירותו...
רְכַבְתָּ, צִי – א) מסע הקרים שבסמלת הרכול, train ... ב) מסלול

ברול, railway.
וופערת השערת טור-סִינְיָה עוד מראי מקום לשימוש המלה
וכן ההערה: כבר השתמשו סופרים אחדים בהגביה בשם זה.
בהתנטזויות השורש רכב הובאה המלה בסימן חדשני אבוי, ואולם
במקומה הסדרי צין לימינה הסימן – המורה על מילים חדשות
שחדרו אחרים.

כְּצִין, היי-בעל רצין כן, כבד ראש, בעל משקל ותשומת לב, serious...
ונחרות פירוי ניה טור-סִינְיָה: מלה זו, וגם רְצִין רְצִינָה, חדש ומר
המחבר עפְּיָה הערבי רזין, כבד משקל... מן העברי רצין, והואום עודפת
הצורה רְצִין בדיבור ובספרות.

רְצִינָה צִי – חכמת האדם והדבר הרצין, כבד ראש, seriousness.
רְצִינִי, היי – כמו רְצִין...
רְשִׁקְנִי, היי – מטעם השלטון, הפקידות, המשרה וכד' ולא כבוד פרטני,
official

ונחרות העורך ניה טור-סִינְיָה: עיט הערב, רְשִׁקְנִי באותה משם.
שְׁלִיךְ – המלה הובאה רק בין שיכי עורך מום: ללא הנדרה, מובנה,
כגראת, פולן.

שְׁחַלְתָּ – מחלה נדירה האותיות.
כך הובא בין שיכי העורך און.

שְׁנִיצִית צִי – מין מחלה מודבקת מצודה ביחד בין ילדים שטימנה
החויזי התכסות הנף בכתמים אודמיים, scarlet fever (חשפה
שנה וגולין בו או כד).

הַכְּנָסָה אֹוֹר – כָּלִי לְמַדֵּד בּוֹ חֹק הָאֹוֹר.

כָּךְ הַבָּאוּ הָעֶרֶךְ וְהַגְּדָרָה בּין שִׁיכְיִ הָעֶרֶךְ אֹוֹר בְּלָבֶד.

פְּכַשְּׂיר, צִי – חֲמֵר שַׁחַכְתָּר לְתֹרוֹפָה אוֹ לְשֻׁמוֹשׁ מַדְעִי,
(חֲדָשָׁוֹ שֶׁל הַמְּחַבֵּר בְּעַתָּה הָאֹוֹר, נְלִין קָלוֹ, זָ בָבְּ תְּרָעָ).
... Préparat

תְּמָרָקָן, תְּמָרָקָן, צִי – תְּרִינְלִ גְּבָאי, manœuvre ... מְלָה שָׁחָרֶשׁ
אַוְתָּה הַמְּחַבֵּר עַיְסַ הָעֶרֶךְ' תְּמָרָקָן מְשֻׁרָשׁ מְרָן בְּמִשְׁמָה' תְּרִינְלִ, וְהַיּוֹם
הַמְּלָה מְשֻׁמְשָׁתָּה נִם בְּהַשְּׁאַלָּה בְּשִׁמוֹשׁ הַמְּלָה הַלְּעוּוֹת הַמְּכָרָת.
כָּךְ הַבָּאוּ הָמְלָה בּין שִׁיכְיִ הָעֶרֶךְ מְלָחָמָה.

פְּנִינִית, צִי – כּוֹן, ... direction
וּבְהַעֲרָתָה הַעֲירָנִיה טּוֹרְדְּ-סִינְיוֹ: בְּמִשְׁמָה' זו חֲדָשָׁ הַמְּחַבֵּר מְלָה זוֹ וְהַשְׁתָּמֵשׁ
בָּה בְּהַצְבִּי מִ' תְּחִכּוֹ, וְהַיּוֹם מְשֻׁמְשָׁתָּה בְּמִשְׁמָה' פְּנִינִיה, turning ...
תְּסִבְלָת – הַמְּלָה צְוִינָה כְּחִידָשָׁה שֶׁל אַבְּיִ רְקָ בִּין הַסְּתָעָפוֹת הַשּׁוֹרֶשֶׁ
סְבָךְ. הַמְּשֻׁמְשָׁת הָרוֹוחָ: סְבָךְ, עַרְבּוּבִיהָ ...

תְּפִתְּחִית, צִי – שָׁדָה שְׁנָדָק וְנַתְּבָקָע בְּחָמֶשׁ בְּקִיצָן.
וּבְהַעֲרָתָה הַעֲירָנִיה טּוֹרְדְּ-סִינְיוֹ: בְּמִשְׁמָה' זו חֲדָשָׁ הַמְּחַבֵּר הַמְּלָה לְפִי מְלָוֶת
הַקְּטָן עַיְסַ הָארָמִי תְּפִתְּחִיא (בְּבָבְּ לוֹ), בְּפֶרֶשׁ רְשִׁיאִי: קְרָקָע פָּתָוחָה
וּמְלָאָה בְּקָעִים וְאֵינָה מּוֹצִיאָה פִּירָוּתָה.

תְּצִפְּתִּית, צִי – שָׁהִים מִן צַּפָּה, observation.
וּבְהַעֲרָתָה הַעֲירָנִיה טּוֹרְדְּ-סִינְיוֹ: חֲדָשָׁוֹ שֶׁל הַמְּחַבֵּר, שַׁהְשַׁתָּמֵשׁ בּוֹ בְּעַתָּוֹ
הַצְבִּי וְשַׁהְבִּיא אָתוֹ בְּמַלְוֹת הַעֲבָרִי הַקְּטָן ..

תְּרִינְלִ, צִי – אָמֵן שֶׁל אָנוֹשִׁי צְבָא אוֹ שֶׁל תַּלְמִידִים הַמְּתְרָגְלִים
בְּמַלְאָכָתָם וְכֵד', ... exercise
וּבְהַעֲרָתָה הַעֲירָנִיה טּוֹרְדְּ-סִינְיוֹ: עַיְסַ הַבָּנָה וְשֶׁל תְּרִינְלִ שְׁבָמְקָרִיא.
כָּךְ הַבָּאוּ הָמְלָה בּין שִׁיכְיִ הָעֶרֶךְ מְלָחָמָה.

- ג. הַחִידָשִׁים לְצָרוּתֵיכֶם וְלְסָוגֵיכֶם
- לְהַלֵּן הַחִידָשִׁים לְמַשְׁקָלֵיכֶם, לְצָרוּתֵיכֶם וְלְסָוגֵיכֶם; מְסֻודָּרִים
לְפִי מִדְתָּת שְׁכִיחָותֵיכֶם, הַחֵל בְּצָרוֹת הַרְוחָה וְכֹלה בְּגַדְרוֹת.
שָׁמוֹת בְּמַשְׁקָל מִפְּעָלָה: מְבָרָא, מְבָרָה, מְדָרָה, מְדָרָה,
מְחַלְבָה, מְכָלָה, מְכָתְבָה, מְמַחְטָה, מְסָבָה, מְסָעָדָה מְעַטָּה,
מְעַצְמָה, מְשֻׁרָה. מְשֻׁרָה. מְשֻׁרָה. בְּסַךְ הַכְּלָל: 15.
- שָׁמוֹת מְוֹפְשָׁטִים בְּסִימָם – זָה: אֲדִיבָה, אֲדִישָׁת, אֲמָנוֹת, בְּחָרָונָת,
נְמָשָׁות, נְמָרָעָת, נְפָתָנָת, הַתְּנָדרָות, הַתְּעִינָת, וְהָות, תְּגִינָת, לְטִיסָות,
עֲמָנוֹת, עֲקִיבָות, קִיזְנוֹת, רְצִינָת – 16.
- שָׁמוֹת בְּסִימָם – יָה: אֲוֹרָת, דְּמוּמָת, וְהָרִית, חַוִּית, כְּחִית, כְּרוּבִּית,
מְכָשָׁת, מְפֹחוֹת, מְקוֹלִית, שָׁוִית – 10.
- תָּאָרִים בְּסִימָם – יָי או – נֵי: חֲנִינִי, מְשָׁרְדִי, עֲנָקִי, קְדָמִי, רְצִינִי, רְשִׁמי,
תְּאַבְּדָעִי, מְהַפְּכוֹי, עֲמוֹנִי, קִיזְנוֹי – 10.
- שָׁמוֹת בְּמַשְׁקָל מִפְּעָלָה אוֹ מִפְּעָלָת: מְנוֹבָת, מְנוֹחָ, מְדָלָק, מְחַלָּץ,
מְמָרָט, מְסָחָה, מְסָפָג, מְפִצְעָ, מְקָלָע, מְקָנָב – 10.
- שָׁמוֹת בְּמַשְׁקָל פְּעַלָּה אוֹ פְּעַלָּת: אֲהָדָה, אֲחָרָה, וְעָדָה, וְכָדָה, נְגַבָּה
וְקַסְתָּה, פְּרָקָה, קְדָמָה, רְבָה – 9.
- שָׁמוֹת עצָם וְשָׁמוֹת פְּעָולָה בְּמַשְׁקָל פְּעָילָה: נְלִידָה, גְּרִיסָה, גִּירָה,
חַבִּיתָה, חַוִּית, חַלִּיקָה, לְטִיפָה, פְּלִישָׁה, קְטִינָה – 9.
- שָׁמוֹת בְּמַשְׁקָל פְּעָלָ, פְּעַלָּה וּפְעַלָּת: שָׁהָ, שָׁתָּ, דִילָ, זְמָדָת, חַטָּבָ,
חַילָ, כְּתָבָה, צִיר (אֹוֹר) – 8.

שמות במשקל פועל: יְהֹר, קָבֵס, חַכּוֹן (-האָרוֹר) – 4.
 שמות במשקל פועל: אַבְצָן, אַרְד, הַרְמָ – 3.
 שמות במשקל מפעלה: מְעֻשָׁנָה, מְשַׁאֲבָה, מְשַׁאֲפָה – 3.
 שמות במשקל מפעלת: מְפַרְתָּה, מְקִלְחָת, מְשַׁקְפָּת – 3.
 שמות במשקל מஸול או מפּוֹל: מְבּוֹזָה, מְכּוֹשׁ, מְקּוֹבָ – 3.
 שמות במשקל מפעעל: מְבָרָק, מְנָאָם, מְשַׁרְדָּ – 2.
 פעלים במבנה פועל: אַחֲדָה, הַגָּר – 2.
 פעלים במבנה החטפעעל התandler, התענן – 2.
 שמות במשקל פעללה: אַפְּנָה, זִימָה – 2.
 שמות במשקל הפעלה: הַסְּתָעָה, הַצְּהָרָה – 2.
 שמות במשקל פול: מָה, מָשָׁ – 2.
 שמות במשקל תפעלת: חַוְמָרָת, תְּסִבְכָּת – 2.
 שמות בסיווים –ן: בְּחָרָן, גְּדָרָן – 2.

יתר החידושים בודדים בדגימות, והם: אַקְדָּת, בְּבָה, גְּשָׂוֶר, דְּשָׁ, גְּמָ.
 יְם, שְׁרִיק, מְאוֹן (-האָרוֹר), מְקָדָה, נְקִיָּק, אַמְרָן, מְשָׁ, אַחֲבָב, אַפְּנָים
 (אַוְפְּנִים), קְדוּתָה, שְׁנָץ, תְּאִירָה – 17.
 בסך הכל – 220 חידושים.

שמות בסיווים –ן: אַבְרָהָן, אַוִירָהָן, אַפְּעָהָן, מְלָהָן, מְרָשָׁהָן, עַמָּהָן,
 שְׁעָוָן – 8.

תארים במשקל פועל: אַדִּיב, אַדִּיש, נְמִישׁ, לְטִיף, סְנִיף (שְׁמוֹ), עַקְיבָּ,
 פְּעִיל, רְצִין – 8.

פעלים במבנה פועל, פְּלִיפְּלָל, פְּעַלְעָלָל: אַחֲבָבָה, אָנוֹן (את החולה,
 בְּצָבֵץ, נְסָר, דְּפָרָת, זְמוּם, לְטָף, פְּעַטָּע (הַבִּיצָה) – 8.

תארים או שמות במשקל פועל, פְּעַולָה: אַהֲרָן, נְשָׂוָה, דְּמוּמָה,
 דְּסָופָה, מְנִיר, סְמוֹקָה – 6.

שמות במשקל פעללה: גְּרוּרָה, חַוְמָה, וְעָדָה, חַמְמָה, כְּפָה, מְנִיה,
 פְּצִצָּה – 7.

שמות במשקל פועל, פְּעַלוֹל: אַמְוֹר, בְּצָבֵץ, זְיוֹן, זְמוּם, צִוּר
 (-אָרוֹר), רְחוּת, תְּמָרָק – 7.

שמות בצורות הבינווי: אַפְּנָן, מְתוּרָה, מְגַחָה, מְעַלָה (-זְמוּרִיד), מְעַמָּד,
 מְקֻדָם (תְּהָאִיסָה). נְשָׁקָה (הַחְרִצָן) – 7.

צירופי שני מילים: אַבְחָמֵץ, אַבְחָנָק, אַבְמִים, חַיְדָק, רַאיְעָע,
 תְּאַבְדָּעִי – 6.

שמות במשקל פעללה: אַדְמָתָה, אַכְלָתָה, חַוְרָתָה, נְלָתָה, רַכְבָּתָה, שְׁחָלָתָה – 6.

שמות במשקל פועל: אַרְדָה, נְבָס, מְעָן, סְרָד, קְבָס – 5.

שמות במשקל תפעליל: תְּבָחִין, תְּחַרְמִים, תְּכַשֵּׁר, תְּפִתְחִית, תְּרִיעָל – 5.

שמות בסיווים –ה: אַבְנָה, יְמָה, מְטָרָה, עִירָה, עַשְׁבָּה – 4.

תארים במשקל פעל: אַלְמָ, אַפְּרָ, הַטָּבָה, וּרְד – 4.

שמות במשקל תפעיטה: תְּגִלִּיתָה, תְּחִזִּיתָה, (-הַשְׁמָשָׁה) תְּפִנִּיתָה, תְּצִפִּיתָה – 4.

עתון, מילון, אדיב, חזית, פצחה, אקדח, אהדה, אופניים, אמנות, אפורה, ורוד, בובה, שעון, תרניל, וכו' הן מן המלים היסודיות בעברית החדשה, שלל דבר עברית. כנער צוקן, כולה החדש וכותק, נתק להן במשמעותו היומיומי. הן נבלעו במאגר הלשוני ולא נודע כי באו אל קרבו. טיבם של חידושים אביזוס הצלחתם הוא היותם נוחצים לכל אדם המבקש להביע את רצונו ואת הניגוי הפשטיטים והחויניים בעברית. היותם חסרים בלשון, לא רומיות השירה הריגשית. לא קפלוי הסיפור דק התיאור ולא עמוקה המחשבה המופשטת הולידו את חידושי מחיה הלשון, אלא ענייני יום ים. צורכי אוכל نفس, שלו של אשתו וילדיו, של החבורה העברית הקטנה שנטקכזה סביבו ושל היישוב היהודי בארץ ישראל של אן, והותקים ובני העלה הראשונה והשנייה – חולצי התהיה הלואמת.

שלשה רביעים מבין 220 חידושים אביזי, שהובאו לעיל, נקלטו יפה בעברית החדשה, הפסכו לעצם מעכימה ולבשר מبشرה, ואי אפשר לתאר את הבית העברי על אבזריו, את ח' בית הספר, הרחוב והשוק, שיחת חולן של הבירות וידיעות העיתונות בעלידן.

להלן רשימת מלים, שקטנן לא נקלטו במשמעותם המקורי אביזי ורובן לא נקלטו, מכל מקום אכן מקובלות כזם, ובצדן העוררות וסבירות לסייע איה היקלוטון. הקורא מתבקש לחתח את דעתו להנדרות אביזי למילים אלה בראשית החידושים שלעיל. אַבְּחָמֶץ, אַבְּחָנָק, אַבְּמִים – נעלמו מן המילון העברי וסיטו את מקומן לרעותיהם: חמוץ, חנקן ומימן⁸, שם שמות בני מלאה אחותוקזרים

⁸. ראה למשל לנו', ספרוא על "התפתחות הטרמינולוגית בעברית", ב"לשוננו" ברוך כהן, חוב' א-ב, המציג (בצ' 105) ליטוט חמוץ נועדו ממש הדרות השמיות אוויר

ד. החידושים במחן הזמן

האם יש חוקיות מסוימת, הקובעת את גבולו של חידוש לשון לשפט או לחסד? מה מסיע להיקלוטה של מליה חדשה? האם השטימות המלה עצמה, משקלה הנtot, "ציצולה" הנעים או קלות היניה? או אולי מידת הופם הגעשה לה, היא-הירוצה המיויחד הכרך בהיוולדת. או חורתה הרצופה בעיתנות? וrama רק מידת הצורך בה בלשון יומיום היא הקובעת את מידת היקלוטה?

תולדות תחיית הלשון, בייחוד בזובל האחרון, מלמדות אותנו, שגם מភה הנורמים האלה או כולם מסיעים להיקלוטו של החידוש וקובעים את מידת הצלחתו. עם זאת ידוע על מלים לא מועטות, שנתחדשו בספרות היפה והמדעית ובעיתנות, גם במילניהם של עד הלשון העברי ושל האקדמיה, מלים שלא דופין, שלא נתמול מולן, לפחות לפפי שעה, ונידין אין יודע, אם יאיר כוכבנואמתי.

המבחן שלעליל – 220 חידושים לשון הלקוטים מתוך מילון של אביזי – משקף את עיקר מעשה החידוש בלשון של מחיה הדיבור. הסברה הרווחת על מספר גדול "המניע לאלפיט" של חידושים אביזי אינה עומדת בפני היבירות. מבחינה מספרית לא הגיעו חידושים של אביזי לידי שא, ואין ספק שישנם מחדשי לשון בדורנו, שעברו על מספר זה. עם זאת השובבה העובדת, שרוב המלים שחידש ביהודה הן מילים חינויות וגוזרות ושגרות על פיל דובר עברית. ו邏輯ית זוזכה מחיה הלשון וכות מורה ביחס. מלים כגון מטרייה, ממחטה, מסעדה, מדרכה, חייל, משרד, מנהץ, מנבת, רשמי, הגירה, גוננת,

אָפַן – לא מקבול. אולי בגלל זהות המלה בכתיב לא מתקד
לא אָפַן. למושג המוצע עי' אבי רוח כיז יזרע המתח אָפַן.
אָוּרִית – לא מקבול. המונח הרשמי והמקובל לעניין זה הוא שם היסוד
בצורתו הלועזית: *redzim* (כך במוניה צימיה תבל).

אָעֵן את החולה – לא מקבול. לפטולה זו מקובלת צורה התפעיל:
האָזֵין לדוסק החולה.

אָחרָה – לא מקבול. פירושו של אבי לפטול אחר ב-אחר ב-
גמלים-נראה רחוק. יאסטרוב מפרש בפשטות *be behind* so, ככלומר
מלשון אחר.

אָכְלָת – המלה נדקה מפני סרטן, המובאת בamilan ב-
עהיקה. וכבר הרاء-ע' השתמש בה.

אָמֹר – המלה נדקה מפני شبיתה. וראי מפני שהמקור העברי –
שורש שבת – משתמש יותר מהארמי.

אָפְנִים – המקסידים על לשונם מבטאים אمنם כתיקון אופניים.
הצורה אָפְנִים שוררת בין ילדים, מוטך הייש מושעה לאחנים, ועודאי ט-
מטעמי קוצר.

אָפְעָן – לא מקבול. אם הכוונה ל-*Echium* הרי זה עכנאי לט-
מנדר אויג, ווהרי ופינגרון.

אָרֶד – לא מקבול. קרניל קוראים ל-*truffle* פְּמַתָּה, וראי מפני
שהשם כמה ידוע ומובן יותר לדבר עברית. וכך גם ב-amilan כל
כו לחקלאות-לועודוסקי.

בְּצִבְעִזִּים, בְּצִבְעִזִּים – לא מקבול בשם-מע הדרוך שהציג אבי.
גְּרָה – מקביל יותר וגס מתאים במשמעותו: גְּרָה או שְׁחָלָקה (AMILAN
למנוחי התרבות של ועד הלשון).

זר. הסימן – נעשה סיום קבוע של מספר יסודות כימיים (עסוף לניל:
זרחן, סיין, סחמן, אשלק, נתרן, ... מתוח כימייה לשושן כרך י, חובי').

אָבְנִיה – נדקה מיפוי מרצתה. אולי בגלל הסימן –ה, שראו בו
משקל ור' לעברית [ראה בעניין זה, ובכלל על ההשפעה הערבית על
היהודאי עבי, במאמרו של מ' פיאמנטה, העומד להתרעם בקרוב
ב-ילושו לעמ'. – מעיל-ל].

אָבְרָן – נדקה מפני עירפן – חירשו של פרופ' י קלונדר ול'.
המקור העברי – עופרת – בחידשו של קלונדר קרוב יותר לדובר
עברית מתרגם הארמי (אבר).

אָדְמָת – אמונם בדברו העממי עדין רוח שם זה ל-*measles*, אך
במדוע הרטואה נקבע המונח ח'בת לעניין זה.

אָהָבָה – השימוש בפטול זה נידיר ביזהר. אבי בחדאי נשען
בחידוש זה על אהבו הבו קלון מגיה (חושע ד, יה) וכמוון על
הפעלים החששים המועטים: חממר, שחחרה. נראה בכל זאת
שצורה זו בטועל (לא בשם השם אהבתה, אהבתם של אבי מקובל)
קשה לבן זמנה.

אָירָן – בשנותיו הצעיר ביאליק להחיליף שם זה ב-מטוס, וכיום
הויל' תדחק האוירין מפניו. לילדים, מכל מקום, עדעת חיבה מיוחדת
לאוירון דוחא.

חוּפְזִי, יְסֻד הַחֲפִזִּי, יְסֻד הַחֲפִזִּים, אַבְחָזִי, אַטְחָזִי, חַפְזָזִי
לחבקן: אַזְוִיר החבק, יְסֻד הַחֲבָקִים, יְסֻד הַחֲבָקִים, אַבְחָקִים, אַזְוִיט,
חַבְקָה לְמִים; אַזְוִיר מִים, יְסֻד הַמִּים, יְסֻד הַמִּים, אַבְחָקִים,
הַיְדָרוֹן, מִים; או הצעת השמות הנוכחים לשלוחת המורות מילא' נ' שמיון
לשיטסמי, פָּזָן וצד תלשון.

בשורה נ שארה – לא מקובל. המקור הערבי רחוק כאן מתחדעת המדבר עברית.

דיל – נתקבל בשום האחריות לעניין שתה במקצת: המשמש את הניטעים במטוס. וכן דילLET.

הגר – מקובל יותר צורת הפעיל: היגר, ואנنم השם מהגר של אבי, בנה על פיו.

הטב – לא מקובל. המקור רחוק ופסוקפ.

הרם – לא מקובל. מעדיםם בדרך כלל את המונח הבן-לאומי סירמידה.

וירה – המונח היה רווח ביחסו בעיתוני אבי ומושיכיו (ב-דוואר היום) שבעריכת איתמר בן אבי), אולם כיום איתם מקובל. עם כינון המדינה נקבעו רשמי המשמות שר ומשרד, ולא – חירות ווירהה, לעניין מיניסטר ומיניסטרין. אגב, המלה משרד היא שוב של אבי. עיין לעיל ברישימת חידושים.

זן – לא מקובל במשמעות שאבי מציע. לעניין זה אומרם ש קות.

זיהרית – הכוונה ליסוד הכימי הנקרא כיום ורchan.

זין – לא מקובל במשמעות, שאבי מציע על פיו הארמיית. לעניין risque מקובל המונח העברי סיכוזן.

חררת – לא מקובל. הכוונה לאדמה ניר(?)

חטב – לעניין sculptor מקובל כיום יותר המונח פסל.

כחית – לעניין זה מקובל כיום המונח הלוחדי דגמיט.

לטיף – אין שם זה מקובל (אלא כשם מסחרי). שאר הסתעפויות השורש ל טף, שהציגו אבי, מקובלות ורווחות.

מאון האיר – אין משתמשים במונח זה שאיתו מכון יפה לעניין, אלא במונח הבן-לאומי ב רומטר.

מכרשה – הצורה שנותה למברשת, והשימוש במילה נסוץ. ביאליק בשעתו הביע את התנגדותו לשם זה במלל מקומו והציגו במקומו משערת. כיום מקובלות השמות מברשת, משערת ימייקה לסוגים השונים של מכשירי הניקוי בעלי השערות.

מדליק – אין משתמשים כיום במונח זה לעניין matchutzת אבי. אלא בנסר זר – חידוש המიיחס למונדיי מרס. מכל מקום משמש מילך לעניינים אחרים. כן למכשיר שבuzzתו מדליקים אשככירים של אבו. מהו – המלה, שמקורה ערבי ואינה מוכרה שורש עברדי דומה, הייתה בשימוש תקופת-מה, ולבסוף נדחה מפני בינהה.

מוש – כיום משתמשים לעניין זה במונח סחות או נרותה הבנאים על שורשים עבריים (מנוחוי יאנדרפה, זכרונות האקדמיה לשון העברית ו, תשיט). המקור הערבי רחוק מתחדעת העברית.

מכושית – המלה נדחתה מפני פסנתר (עפי דניאל).

מנאם – המלה, שרווחה בעיתוני אבי ומושיכיו, נדחתה מפני המלה התנכנית נאום.

מסחף – לא מקובל לתענין זה.

מעלה-זמוריד – לא נתקבל. המונח הרווח כיום לעניין זה הוא פעלית. מונה והדחה גם את הצעת ביאליק מס' ק.

מקקה – לא מקובל. כיום נהג לתענין זה המונח מקבקים (מילח למונחי טכניקה, ועד הלשון העברית).

מקוב – לא מקובל במשמעות, המוצע עyi אבי. לפיו המילון למונחי הטכניקה הניל משמש מקוב למן פטיש (drift hammer), ואילו לתגדרת אבי מתאים יותר המונח מקב בamilon tote.

צִירָאֹר, צִירָאָר – לא מקובלים. לעניין זה משמשים המונחים צִילּוּם וצְלָם, שנחדרשו ע"י דוד ילין ויל, לפי עדותו בשיחה עם כותב הטורים האלה.

קְדוּתָ – לא מקובל. לעניין זה משתמשים כיום בצוירה קְדוּתָ.

קְטִינָה – לא מקובל.

רְאַיּוֹן – מתח שנקבל והיה רוח, ואם הוא הולך ונעלם כיום, הרי זה משומש שהראיון עצמו נעלם ומפנה מקומו ל��לטן. קולנו ע. על ס"ר ראיונו, הוצע בשUCH ע"י המשורר י' קריי ויל.

שְׁנֵץ – לא מקובל. המקור העברי רחוק מתחדשות המדבר עברית. המונח הרגיל: פּוֹלָז או פּוֹלָן.

שְׁחִילָתָ – לא מקובל. דֶּרֶר י' אַבְּנָאָדָם בַּיְלִיקָט קָצָר – לשון לימודים, ע' 1917 מציע להשתמש בשם זה - בשבייל קאטארוס בכל מקום שהוא בוגרף.

תְּאַבְּדָעֵי – ראה הערת העורק, ניה טור-סצי, בראשית החידושים בערך זה לעיל.

תוֹמָרָת – ההנדורות של אבי של העורק לעורק זה מרימות על תולדות המלה הזאת ומשמעותה. וכך סיפרה לי את סיפור המלא חמדרה בן יהודת ויל, אלמנת אבי, בשנת 1946, סמוך ליום הוויכוח של אבי, כשהייתה ממנה, שחספר לדור הצער בארץ על מאורע מענין, שאירע בבית הוויצר של בן יהודה:

היכול יודפים ביום תזמורת מהי, אך מעתים הווודעים, שמלה זו נתחדשה על ידי בן יהודה, ומעתים מהם בדוראי, אולי רק שנים שלושה מרדיוי תחבורת של או, יודשים כינוי שםלה זו – חומרת – נזורה בע讚ם על יו"ן בן יהודה לאַגְּנִין אחריו, אלו שר הלשון רצתה, כנראה, שותגלו הדברים כפי שנותגלו. באותם הווודים, לפני 40–50 שנה, ובן יהודה שקד היה כל הפלים החדשונות שיבר, חיז מלים אלה ערוכות בתיבת,

מקולית – האקדמיה ללשון העברית קבעה במילון למונחי מוסיקה פְּקוּלָּל לעניין גרמופון. מתוך מְקוּלִית משמשים כשם מסחרי. פְּקָלָע – כיים משמשים במונח זה לעניין מכתח ויריה, ולא ל-canon כחצצת אבוי, ואילו לוח מקובל חותח (על פי י'כדר נחשבו חותה שבאיוב⁹).

מְרַשְׂן – שם והשתמש ע"ד יסוד המדינה ועד הדר הכרמל שביחסה. שביחסה: כיום אין משמשים עוד במונח זה. המוסד של נבחריו העט בישראל נקרא הכנסת. בחורל הרי זה בית-זונבךרים, סְרָלְמָנָס וכדר.

מְשֻׁרָה – לא מקובל לעניין זה. (בימי למותי האנטוכיה, עמ' 229: מְשֻׁרָת stapes (אחת העצמות הקטנה שבתוֹף האוזן).

נְשָׁקָה תְּרִיצָן – לא מקובל. שם עוף זה הוא כיום פְּצָצָן (על-פי יציפורי ארץ ישראל, לחוים מירום).

נְצָבָה – לא מקובל.

נְקָפָה – לא מקובל במשמעות שמצויר אבי אלא מכמה או חבלה סתם. עַמְוֹנָת, עַמְוֹנָת, עַמְוֹנָי – לא מקובלים. כבר בזמנו לנלט על מתחמים אלה, המוכרים את בני עטף. כיום נהנים לעניין זה: המתחמים הלועזים דמוּקָרְטִי ודרמוּקָרְטִיות.

פְּצָצָה – ראה הערת העורק, ניה טור-סצי, בראשית החידושים לעילן פרקה – לא מקובל. בצדxa ההגנה לישראל מקובל המונח הלועזי דִּיבְּרִיזָה לעניין זה.

9. על דרך סלברוף – דילוג רבי נקרא cannon קָנָה – און בספרות האשכלה

המלים שהובאו לעיל, בפרק זה, הן מושני סוגים: א) מלים שחו, תקופה קצרה או ארוכה. עד שנעלמו מן הספרות והדיבור העבריים. ובין את מקומן לרשותהן הטעות מהן, לפי טעם זמננו; וב) מלים החיים עוד עמננו כיום. אשר שמרו על צורתן בבריתן, אך שינו את המשמעות שקבע להן מעציאן. חיללה לנו להניח, שפה נגורה על המלים מהסוג הראשוני. אדרבה, הדעת נתנתן, שלפחות חלק מהן עוד ינבו בימינו אלה. וכן הסתם ישנו את סוגן מא' לב'). שהרי אין שום מלה בלשון היה. שאנו רשים לומר לגביה כי אבד עלייה הכללה. והחייאתן של מלים "מתות" היא אחת התופעות האופייניות לתחיית הלשון העברית. אם ביקשנו לחת את דעתנו ולציזן, אולי מן המלים החדשנות של אבוי הן "לא מקובלות", הרי עשינו זאת מתוך הכרה ברורה, שאין זה אלא ניסיון לתאר מצב עניינים ברגע זה ממש, ושותם בקביעה זו ודאי שלא ניצלנו, לנבי כמה מלים, מהתרשםות לא נcona.

אפשר שמלים נשכחות שצינו בפרק זה יעוררו את עניינם של מחדי המלים בימינו, במידע, בספרות ובדיבור, ואולי ינסו אלה להפיה בהן, או בקצתן, רוח חיים חדשים.

ועליה הייתה תחובת להכנסו ללשון. מרוי פעם בספק היה מוציאו בן יהודה "קלף" או שזים מתיבתו זו, ושיגנו היה הינו גבעיטם, וכך "להבnts לשוו" את "מללה החדרשה". בלאו ציוו, כמובן, יצחונו של בן יהודה. מונgot הימאים לא הכרזוו על מללה החדרשה, אלא שרבבנה אותה אל תוך העיתון, הוא במאמריו ואנו בירכונינו" (רכבתון — המונגה העברי לפליטון בכתיב בין יהודה — ר'ט). את מללה תזם וורת חידש בן יהודה לעניין, שאנו קוראים היום בשם מגנינה, ולא לא-אורקסטרה. כן, ובמשמעותו זה, והמשמעות מללה שפעים אחדות בעיתון, ונבדמה היה לנו, שהוא מתודחת לאט לאט. והנה אירע משחו, שההר את הקפרה על פיהם. אנדות "המכבי" בראשון לציון יסדה מקהלת מגנינים. וזה היה, כמובן, מאורע גדול בישוב הקפן של אוטום היפנים, ואורע ענקה בו רסום רב. מייסדי מקהלת הנגנים, שבחלו בשם המשכליו הוויזי מקהלת מגנינים ביחסו למללה אחות, חזרה, "מצללה". והנה נתקלו במללה תזם וורת, שההר את המשמע. שאנחנו היישוב. המלה מצאה חן בעיניהם, ובין שהבינו או שלא רצוי להזכיר את המשמע. קבצנו לה, אימצו להם את השם תזם ורת בקהלת הנגנים, והתחילה בפומבי בדורם, במודעות ברוחבות, בעיתונות, גנטפים ובאספות עם להפין ברבים את שם "חומרוף". לשואו ניסינו, בן יהודה ואני, להסביר לגביהם, שתמללה זהות, גוזרה לעניין אחר. איש לא שמע ולא רצה לשמות לנו, וכל התזם ורת במשמעותו היראשוני נבר על כל התזם ורת במשמעותו הראשון... איז נמנינו ונמננו להחרצאות לקול הפם. בן יהודה ברוק במקורות והעלת את המלה מביבה מאייה ("אבי מגניניהם") לאוthon עניין של פלוריה או גנטיטה, שהחילה התבונן לקרוא לו תזם ורת...".

תבן האירר, תבן קאוד — לא מקובלים. לעניינים אלה משמשים כיום המונחים ברו-מטר וסוטומטר. נראה, שכטילות המלים וכן השימוש במללה אכן, שאינה מביאה מושן של מכשור, גורמו לדחיתת המונחים האלה.

תפנית — על שני המשמע וראה הערת העורך, ג'יה טור-טיין, ברשימה החדשושים לעיל.
פטמיץ — לא מקובל, אולי משום שדווקא משורש זה — פתח — נחשטו בשני האחראות מלים ההסתוכת להוראה המוצעת, והן: התפתחות, פיתוח, פיתחה, מפותח וככ'.